

# Natuuronderzoek

*Brede school te Baarn*



**Eelerwoude**

kleurt het landelijk gebied

# Natuuronderzoek

*Brede school te Baarn*

*Definitief*

## **Opdrachtgever**

Gemeente Baarn  
Stationsweg 18  
3743 EN Baarn

## **Opdrachtnemer**

Eelerwoude  
Achterstraat 11  
4101 BB Culemborg  
T 0345 72 70 00  
F 0345 72 70 10  
E [info@eelerwoude.nl](mailto:info@eelerwoude.nl)  
I [www.eelerwoude.nl](http://www.eelerwoude.nl)

## **Projectgegevens:**

Projectnummer: P6306  
Datum: 27-11-2013  
Projectleider: R.Heins  
Opgesteld: R. Heins  
Gecontroleerd: V.de Lenne



Onderzoek van Eelerwoude voldoet aan de eisen die het Ministerie van Economische Zaken stelt. Eelerwoude is lid van het Netwerk Groene Bureaus. Het Netwerk werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte. Het Netwerk heeft een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbende een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd, conform de geldende wet- en regelgeving ten aanzien van flora en fauna. Desondanks zal nooit een 100% volledig beeld van de aanwezige flora en fauna gegeven kunnen worden. Natuur is dynamisch, situaties kunnen veranderen.

De opmaak van dit rapport gaat uit van dubbelzijdig afdrukken

# INHOUD

|          |                                                            |           |
|----------|------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>1</b> | <b>INLEIDING.....</b>                                      | <b>5</b>  |
| 1.1      | Aanleiding .....                                           | 5         |
| 1.2      | Leeswijzer .....                                           | 5         |
| <b>2</b> | <b>HUIDIGE SITUATIE EN ONTWIKKELING .....</b>              | <b>7</b>  |
| 2.1      | Huidige situatie.....                                      | 7         |
| 2.2      | Voorgestane ontwikkeling.....                              | 7         |
| <b>3</b> | <b>NATUURWETGEVING .....</b>                               | <b>9</b>  |
| 3.1      | Flora- en faunawet beschermt dieren en planten .....       | 9         |
| 3.2      | Natura 2000-gebieden, Natuurbeschermingswet 1998.....      | 11        |
| 3.3      | Ecologische Hoofdstructuur.....                            | 12        |
| 3.4      | Rode lijst .....                                           | 12        |
| <b>4</b> | <b>METHODE.....</b>                                        | <b>13</b> |
| 4.1      | Vleermuizen .....                                          | 13        |
| 4.2      | Overige soorten.....                                       | 14        |
| <b>5</b> | <b>BESCHERMDE SOORTEN .....</b>                            | <b>15</b> |
| 5.1      | Planten.....                                               | 15        |
| 5.2      | Zoogdieren.....                                            | 15        |
| 5.3      | Vogels.....                                                | 19        |
| 5.4      | Amfibieën.....                                             | 20        |
| 5.5      | Vissen, reptielen en ongewervelden .....                   | 20        |
| <b>6</b> | <b>CONCLUSIE EN VERVOLG .....</b>                          | <b>21</b> |
| 6.1      | Licht beschermde soorten .....                             | 21        |
| 6.2      | Rekening houden met vogels .....                           | 21        |
| 6.3      | Maatregelen nemen voor vleermuizen .....                   | 21        |
| 6.4      | Zorgplicht .....                                           | 22        |
| 6.5      | Geldigheid onderzoek.....                                  | 22        |
|          | <b>LITERATUURLIJST .....</b>                               | <b>24</b> |
|          | <b>BIJLAGE 1 - WAARNEMINGEN VLEERMUIZENONDERZOEK .....</b> | <b>25</b> |



# 1

## INLEIDING

### 1.1 Aanleiding

Gemeente Baarn is voornemens om op de locatie van de huidige gemeentewerf een nieuwe brede school te ontwikkelen. Om de bouw van de school mogelijk te maken, worden de aanwezige gebouwen gesloopt. De realisatie van de ontwikkeling wordt geregeld middels een bestemmingsplan. Verplicht onderdeel van bestemmingsplannen is een toetsing aan de natuurwetgeving en -beleid. Met deze toetsing moet duidelijk worden dat de ontwikkeling gerealiseerd kan worden en dat er geen belemmeringen bestaan vanuit de natuurbescherming.

De eerste stap in deze toetsing is een quickscan flora en fauna. Dit is een eerste, beknopt onderzoek waarbij is gekeken of er mogelijk iets aan de hand is. De quickscan is daarnaast al direct uitgebreid met een inventarisatie van de aanwezigheid van vleermuizen. Voorliggende notitie gaat in op de resultaten van de quickscan en het vleermuisonderzoek.

### 1.2 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 gaat in op de huidige situatie en de voorgestane ontwikkeling. Op basis van deze informatie is voorliggende toets uitgevoerd. Hoofdstuk 3 geeft een beknopte beschrijving van de natuurwetgeving en –beleid. De gehanteerde methodiek is beschreven in hoofdstuk 4. In hoofdstuk 5 wordt per soortgroep aangegeven welke beschermde soorten verwacht worden, wat de effecten van de ontwikkeling op deze soorten zijn en of een ontheffing Flora- en faunawet noodzakelijk is. Hoofdstuk 6 geeft de conclusies en aanbevelingen van dit onderzoek.

De snelle lezer kan volstaan met het lezen van hoofdstuk 2 en de conclusie in hoofdstuk 6.



*Figuur 2 huidige situatie plangebied*

# 2

## HUDIGE SITUATIE EN ONTWIKKELING

### 2.1 Huidige situatie

Het plangebied betreft de gemeentewerf van Baarn; werkplaatsen, materiaalopslag, kantoren, milieustraat, parkeerplaatsen. Het terrein is grotendeels verhard.

Rond het terrein staan op de grens grotere bomen en op het terrein staan verspreid enkele bomen in groenperken.

De coördinaten van het plangebied zijn: 147969,501-470261,318.

Het gebied is gelegen in atlasblok 32-12, kilometerhok 32-12-53.

### 2.2 Voorgestane ontwikkeling

De gele lijn op Figuur 1 geeft het plangebied aan. Dit is het terrein van de huidige gemeentewerf. Op het zuidelijk deel zal de brede school worden gebouwd, op het noordelijk deel zullen woningen worden gebouwd. Er is een inventarisatie gemaakt van bestaande bomen. Sommige ervan zijn beeldbepalend en waardevol, vanwege hun omvang en locatie. Er blijven zo veel mogelijk bomen behouden.

De huidige gemeentewerf wordt verplaatst.



# 3

## NATUURWETGEVING

De natuurwet- en regelgeving kent twee sporen, namelijk een gebiedsgericht (Natuurbeschermingswet 1998) en een soortgericht spoor (Flora- en faunawet). Met de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 zijn de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving geïmplementeerd. De kern van het natuurbeleid wordt gevormd door de Ecologische hoofdstructuur, dat een samenhangend netwerk vormt van natuurgebieden. In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de relevante wetgeving en het natuurbeleid voor het plangebied.

### 3.1 Flora- en faunawet beschermt dieren en planten

De Flora- en faunawet is erop gericht om de Nederlandse biodiversiteit te beschermen. en de dieren en planten binnen de Nederlandse wetgeving de plek te geven die hun volgens de Europese afspraken toekomt. De Flora- en faunawet is overal en altijd van toepassing bij ontwikkelingen. In hoofdstuk 5 wordt verder ingegaan op de aanwezigheid van beschermde soorten. Voor meer informatie inzake de Flora- en faunawet zie de website van het ministerie van Economische Zaken: [www.drloket.nl](http://www.drloket.nl).

#### Bescherming planten en dieren

De Flora- en faunawet gaat over de bescherming van ongeveer 500 planten- en diersoorten, van de 36.000 soorten die in Nederland voorkomen. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij-principe').

De wet beschermt:

- Enkele vaatplanten
- Bijna alle zoogdieren
- Alle vogels
- Alle reptielen
- Alle amfibieën
- Enkele vissen
- Enkele ongewervelde (insecten en weekdieren)

Deze soorten zijn verdeeld in vijf beschermingsniveau's:

- licht beschermde soorten (tabel 1 van de Flora- en faunawet)
- middelmatig beschermde soorten (tabel 2 van de Flora- en faunawet),
- zwaar beschermde soorten (tabel 3 van de Flora- en faunawet)
- vogels
- vogels waarvan de nesten het hele jaar zijn beschermd

| <div> <div>Licht</div> <div>Bescherming</div> <div>Zwaar</div> </div> |                                                                                                            | Bestendig beheer                | Ruimtelijke ontwikkeling        |
|-----------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------|---------------------------------|
|                                                                       | niet beschermde soorten                                                                                    | Zorgplicht                      | Zorgplicht                      |
|                                                                       | <b>Soorten van tabel 1</b><br>lichtste beschermingsregime<br>algemene soorten                              | Vrijstelling<br>Wel zorgplicht  | Vrijstelling<br>Wel zorgplicht  |
|                                                                       | <b>Soorten van tabel 2</b><br>middelste beschermingsregime<br>overige soorten                              | Gedragscode<br>of<br>Ontheffing | Gedragscode<br>of<br>Ontheffing |
|                                                                       | <b>Vogels</b>                                                                                              | Gedragscode<br>of<br>Ontheffing | Gedragscode<br>of<br>Ontheffing |
|                                                                       | <b>Vogels</b> met jaarrond beschermde<br>nesten                                                            | Gedragscode<br>of<br>Ontheffing | Ontheffing                      |
|                                                                       | <b>Soorten van tabel 3</b><br>zwaarste beschermingsregime<br>bijlage 1 AMvB<br>bijlage IV Habitatrichtlijn | Gedragscode<br>of<br>Ontheffing | Ontheffing                      |

*Figuur 3 Overzicht mogelijke instrumenten om de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet te overtreden bij activiteiten. De tabellen in dit overzicht verwijzen naar de verschillende tabellen in de Flora- en faunawet.*

## Verbodswet

De Flora- en faunawet is - in tegenstelling tot vele andere wetten - een verbodswet en geen gebodswet. Overtreding van de Flora- en faunawet is een economisch delict waarbij op basis van 'strafrecht' boetes worden gegeven en/of vervolging optreedt. Ook kan op basis van bestuursrecht bestuursdwang worden opgelegd. Personen worden individueel aansprakelijk gesteld en eventuele opdrachtgevers kunnen te maken krijgen met aansprakelijkheid en vervolgschade.

De verboden moeten ervoor zorgen dat in het wild levende planten en dieren zoveel mogelijk met rust worden gelaten. Handelingen die de wet verbiedt zijn:

- plukken, vangen en doden;
- verstoren;
- vernielen van leefgebied, nesten en hollen;
- weghalen van eieren;
- bezit en handel.

*Onder bepaalde voorwaarden mogen deze handelingen wel uitgevoerd worden. U heeft dan een ontheffing of dan een ontheffing of vrijstelling nodig of u werkt conform een gedragscode.*

Figuur 3 geeft aan bij welke activiteiten welke instrumenten beschikbaar zijn.

## Zorgplicht

De Flora- en faunawet gaat uit van de intrinsieke waarde van alle dieren en planten. De mens moet daar zorgvuldig mee omgaan. Daarom is de zorgplicht in artikel 2 van de wet opgenomen. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving. Dat betekent dat iedereen naar redelijkheid nadelige effecten:

- moet voorkomen;
- moet beperken;
- ongedaan moet maken.

## 3.2 Natura 2000-gebieden, Natuurbeschermingswet 1998

Natura 2000 is een samenhangend netwerk van natuurgebieden in Europa. Natura 2000 bestaat uit gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Vogelrichtlijn (79/409/EEG) en gebieden die zijn aangemeld op grond van de Europese Habitatrichtlijn (92/43/EEG). Deze gebieden worden in Nederland op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 beschermd.

In de directe omgeving van het plangebied liggen geen Natura 2000-gebieden. De meest nabijgelegen Natura 2000-gebieden Arkemheen en Eemmeer liggen op geruime afstand >3 km van het plangebied. Gezien de afstand tot de Natura 2000-gebieden, de invulling van de tussenliggende gebieden en de voorgenomen werkzaamheden wordt niet verwacht dat de werkzaamheden een invloed hebben op aangewezen habitattypen en -soorten. Met de voorgenomen realisatie wordt ook niet verwacht dat de kernopgaven van de Natura 2000-gebieden belemmerd worden in een mogelijke uitbreiding of kwaliteitsverbetering. Er wordt geen externe werking of cumulatie verwacht. Een toetsing op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

### 3.3 Ecologische Hoofdstructuur

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is de kern van het Nederlandse natuurbeleid. De EHS is in provinciale structuurvisies uitgewerkt. In of in de directe nabijheid van de EHS geldt het 'nee, tenzij'- principe. In principe zijn er geen ontwikkelingen toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

Wanneer bij een ontwikkeling mogelijke effecten op de provinciale Ecologische Hoofdstructuur denkbaar zijn, is het raadzaam (en in sommige gevallen noodzakelijk) een toetsing aan de EHS uit te voeren.

Het plangebied en omliggende gebied maakt geen onderdeel uit van de EHS. De EHS ligt buiten de bebouwde kom van Baarn op meer dan 1 km afstand. Met de voorgenomen werkzaamheden worden geen negatieve effecten verwacht op de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS. Van afname van areaal is geen sprake, tevens worden geen effecten verwacht die de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS significant aantasten. Een toetsing aan het EHS-beleid wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

### 3.4 Rode lijst

De Rode Lijst bevat een overzicht van soorten die uit Nederland zijn verdwenen of dreigen te verdwijnen. Dit wordt bepaald op basis van zeldzaamheid en/of negatieve trend. Een vermelding op een Rode Lijst geeft dus een indicatie over hoe het een soort vergaat, het is geen indicatie over de zeldzaamheid. De lijsten worden periodiek vastgesteld door de staatssecretaris van het Ministerie van Economische Zaken. In totaal zijn 18 Rode Lijsten aanwezig waarop 3363 soorten zijn vermeld. Rode lijsten hebben geen juridische status. Als een soort op de lijst komt, is deze niet automatisch beschermd. Daarvoor moet de soort worden aangewezen onder de Flora- en faunawet. Binnen deze rapportage wordt alleen ingegaan op soorten die beschermd zijn onder de Flora- en faunawet en worden Rode Lijst-soorten in principe niet aangehaald.

# 4

## METHODE

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van een veldonderzoek. Bij het uitvoeren van dit onderzoek is extra aandacht besteed aan het voorkomen van vleermuizen.

### 4.1 Vleermuizen

Hiertoe zijn 6 veldbezoeken afgelegd met name gericht op vleermuizen. Het onderzoek is uitgevoerd door dhr J.J. de Graaf.

Tijdens het vleermuisonderzoek is gebruik gemaakt van een batdetector Pettersson D100 in combinatie met een Pettersson D240X. Hiermee kunnen de ultrasone geluiden die vleermuizen tijdens het vliegen uitzenden voor het menselijk gehoor hoorbaar gemaakt worden. Met de Pettersson D240X kunnen vleermuiswaarnemingen worden getaped en geanalyseerd in speciaal hiervoor ontworpen software (Batsounds). Sommige soorten zijn moeilijk op geluid te determineren, doordat deze bijvoorbeeld veel overlapping hebben in geluid. Met behulp van Batsounds kunnen de meeste van deze lastig te determineren soorten dan op naam gebracht worden.

Er zijn zes veldbezoeken uitgevoerd, drie in de kraamperiode, twee in de baltsperiode en één gericht op het in beeld brengen van de (potentiële) verblijfplaatsen in de omgeving van het plangebied in augustus. In tabel 1 zijn de betreffende data weergegeven. Het kraamonderzoek heeft zich gericht op de aanwezigheid van zomer- en kraamverblijfplaatsen van vleermuizen. Deze bezoeken hebben plaatsgevonden tijdens het uitvlieg- of invliegtijdstip van vleermuizen, respectievelijk rond zonsondergang en zonsopkomst. Het baltonderzoek heeft zich gericht op het vaststellen van zwerm- en paarverblijfplaatsen van vleermuizen. Deze bezoeken hebben plaatsgevonden tijdens de baltsactiviteit van vleermuizen, na zonsondergang tot middernacht. Tijdens dit tijdstip is de meeste baltsactiviteit bij vleermuizen waar te nemen. De veldbezoeken hebben plaatsgevonden tijdens voor vleermuizen gunstige weersomstandigheden.

Aanvullend is op 8 augustus 2013 nog een bezoek uitgevoerd in de omgeving van het plangebied. Dit bezoek is uitgevoerd door dhr. V. de Lenne. Daarbij is in beeld gebracht waar nog alternatieve (potentiële) verblijfplaatsen voor vleermuizen in de omgeving van het plangebied aanwezig zijn.

Bij de uitvoering van het vleermuisonderzoek is gewerkt conform het 'Protocol voor vleermuisinventarisaties' dat op 27 maart 2013 door het Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, de Zoogdiervereniging en de Gegevensautoriteit Natuur is geactualiseerd voor het uitvoeren van vleermuisonderzoek.

*Tabel 1 Data veldbezoeken*

| Datum            | Tijd        | Gemiddelde temperatuur | Wind            | Neerslag | Bewolking |
|------------------|-------------|------------------------|-----------------|----------|-----------|
| <b>15-5-2013</b> | 21.30-00.30 | 13°C                   | ZW-1            | geen     | 50%       |
| <b>04-6-2013</b> | 22.00-01.00 | 19°C                   | geen            | geen     | geen      |
| <b>05-6-2013</b> | 03.30-05.15 | 11°C                   | verwaarloosbaar | geen     | geen      |
| <b>08-8-2013</b> | 21.00-23.00 | 18°C                   | geen            | geen     | geen      |
| <b>27-8-2013</b> | 21.00-24.00 | 16°C                   | geen            | geen     | 50%       |
| <b>21-9-2013</b> | 20.00-23.00 | 14°C                   | geen            | geen     | 100%      |

## 4.2 Overige soorten

Voor alle overige beschermde soorten is het onderzoeksgebied beoordeeld op geschiktheid tijdens de bezoeken van het vleermuisonderzoek. Het gaat hier om een deskundigenoordeel op basis van de fysieke gesteldheid van het terrein (biotopen onderzoek). Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten ook genoteerd.

# 5

## BESCHERMDE SOORTEN

### 5.1 Planten

#### Voorkomen en functie

Er zijn tijdens het veldbezoek geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Gelet op de aanwezige terreintypen, het beheer en de functie van het plangebied is het niet waarschijnlijk dat binnen het plangebied beschermde plantensoorten voorkomen.

#### Effecten en ontheffing

In het plangebied zijn geen strikt beschermde plantensoorten aangetroffen. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is voor flora niet noodzakelijk.

### 5.2 Zoogdieren

#### 5.2.1 Vleermuizen

##### Voorkomen en functie

Er zijn meerdere vleermuissoorten in het plangebied en de directe omgeving aangetroffen. De aangetroffen soorten worden hieronder besproken. Hierbij is onderscheid gemaakt in: verblijfplaats, vliegroute en foerageergebied. In bijlage 1 zijn de soortenkaarten opgenomen.

##### *Gewone dwergvleermuis*

De gewone dwergvleermuis is in Nederland de meest algemene vleermuissoort. De soort wordt veelvuldig waargenomen in stedelijk gebied. (Kraam)kolonies zijn in Nederland vooral in gebouwen aangetroffen. Voorbeelden van verblijfplaatsen in gebouwen zijn ruimtes in spouwmuren en achter boeiboorden en gevelbetimmering. Gebouwen worden ook als winterverblijf gebruikt, waarbij (mogelijk) vergelijkbare plaatsen als in de zomer benut worden, mits deze vorstvrij zijn. Ze jagen hoofdzakelijk binnen en straal van 2-5 km van de verblijfplaats. Vliegroutes volgen zoveel mogelijk lijnvormige structuren en ze jagen in gesloten tot half open landschap.

Van de gewone dwergvleermuis zijn diverse individuen waargenomen tijdens alle bezoeken. De soort foerageert in kleine aantallen (3-8 dieren) op en rond het plangebied, met name rondom de groenelementen. Het plangebied betreft foerageergebied dat een essentieel onderdeel uitmaken van het leefgebied. In de omgeving zijn diverse groenelementen aanwezig die als foerageergebied kunnen dienen.

#### **Kader - vleermuisverblijfplaatsen**

Onder de vleermuizen zijn gebouwbewonende en/of boombewonende soorten aanwezig. Gewone dwergvleermuis en laatvlieger zijn hoofdzakelijk gebouwbewonend. Rosse vleermuis en watervleermuis zijn voornamelijk boombewonend en gewone grootoorvleermuis, franjestaart en ruige dwergvleermuis bewonen zowel bomen als gebouwen. Voorbeelden van verblijfplaatsen in gebouwen zijn ruimtes in spouwmuren en achter boeiboorden en gevelbetimmering. Holten en spleten in bomen en ruimtes achter loszittend schors zijn voorbeelden van verblijfplaatsen in bomen.

Vanuit de verschillende functies van de verblijfplaats worden weer andere eisen gesteld aan bijvoorbeeld het klimaat, de toegankelijkheid en de expositie van het verblijf ten opzichte van de zon. Als kraamverblijfplaats worden meestal gebouwen en/of bomen uitgekozen waarbinnen een constant klimaat heerst. Bij gebouwen zijn dit voornamelijk woningen met een spouwmuur of een geïsoleerd dak. Sommige vleermuizen hebben aan een opening van 1-2 cm voldoende om naar binnen te kruipen. Bij bomen gaat het meestal om dikke, oude bomen met een dikke restwand.



Figuur 4 locatie uitvliegende gewone dwergvleermuizen

Bij het bezoek op 4 juni zijn 3 uitvliegende gewone dwergvleermuizen waargenomen. De locatie is aanvullend nog extra onderzocht door in de ochtend nog een aanvullend bezoek uit te voeren. Bij dat bezoek werden echter geen invliegende vleermuizen meer waargenomen. Waarschijnlijk waren de drie uitvliegende dieren mannetjes. Mannetjesvleermuizen verblijven in de zomer in kleine groepjes. Deze groepjes zijn in de regel minder kritisch dan grote kraamgroepen (moederdieren met jongen) en verhuizen relatief veel. De locatie mag daarmee worden aangemerkt als een klein zomerverblijfplaats.

Tijdens de baltsronden is tussen de foeragerende dieren twee baltsend mannetje waargenomen. Uit- of invliegende dieren in de balts- en paarperiode zijn niet vastgesteld en er zijn geen aanwijzingen verkregen dat winterverblijfplaatsen aanwezig zijn in de te slopen bebouwing.

#### **Ruige dwergvleermuis**

Ruige dwergvleermuis kent een sterke seizoenstrek en legt daarbij grote afstanden af. Vanaf augustus/september trekken vooral de dieren uit Midden- en Oost-Europa in Zuid-Westelijke richting om onder andere in Nederland te overwinteren. Ze gebruiken

meerdere verblijfplaatsen en verhuizen relatief vaak. Als winterverblijf zijn gebouwen (spouwmuur, dakpannen, betimmering), houtstapels, maar ook boomholtes en nest- en vleermuiskasten bekend. Ze jagen tot op 5 á 10 km afstand van de verblijfplaats. Vliegroutes volgen zoveel mogelijk lijnvormige structuren. Ruige dwergvleermuizen jagen in vooral half open bosrijk landschap.

Tijdens het onderzoek is ruige dwergvleermuis uitsluitend foeragerend aangetroffen in het plangebied. Het betrof 1 exemplaar op 15 mei en drie exemplaren op 27 augustus. Er zijn geen aanwijzingen verkregen dat deze dieren een binding hebben met de te slopen bebouwing of te kappen bomen. Verblijfplaatsen zijn dan ook niet waargenomen. Ook belangrijke vliegroutes en foerageergebieden zijn niet aangetroffen.

#### *Laatvlieger*

De laatvlieger komt in Nederland vrij algemeen voor (al laat de soort wel een dalende trend zien) en jaagt boven open tot halfopen landschap, vooral in de beschutting van opgaande groenelementen zoals bosranden, houtwallen en lanen. Kraamkolonies komen in Nederland voor zover bekend alleen in gebouwen voor. De jachtgebieden liggen in een straal van 1 tot 5 km (zelden meer) rondom de kolonie. Vliegroutes volgen waar mogelijk lijnvormige structuren, maar laatvliegers vliegen bij gunstige weersomstandigheden ook wel grote afstanden door open gebied.

Laatvliegers zijn op 15 mei en 27 augustus foeragerend waargenomen in het plangebied. Het betrof 2-3 dieren. Er zijn geen verblijfplaatsen of aanwijzingen verkregen dat betreffende individuen gebruik maken van de te slopen bebouwing. Ook zijn geen belangrijke foerageergebieden waargenomen die een essentieel onderdeel uitmaakt van het leefgebied. In de omgeving zijn diverse groenelementen aanwezig die als foerageergebied kunnen dienen.

#### *Rosse vleermuis*

Rosse vleermuis is in West-Europa een uitgesproken boombewonende soort. Jachtplaatsen liggen meestal in open terrein, waar met snelle duiken op insecten gejaagd wordt. De rosse vleermuis jaagt vooral boven water en moerassige gebieden en ook wel rondom straatverlichting.

Rosse vleermuizen zijn tijdens alle bezoeken waargenomen. Er zijn steeds 1 tot 4 dieren foeragerend en/of overtrekkend waargenomen. Er zijn geen verblijfplaatsen of aanwijzingen verkregen dat betreffende individuen gebruik maken van de te kappen bomen. Ook zijn geen belangrijke foerageergebieden of vliegroutes waargenomen.

#### *Grootoorvleermuis*

De gewone grootoorvleermuis komt verspreid over heel Nederland voor maar nergens in grote aantallen. De soort is sterk gebonden aan kleinschalig landschap en bosgebieden. De gewone grootoorvleermuis gebruikt zeer uiteenlopende soorten verblijfplaatsen. Ze worden in de zomer aangetroffen op zolders, achter betimmeringen, daklijsten en vensterluiken, in spouwmuren en onder dakpannen, in holten en spleten in bomen en in vogelnest- en vleermuiskasten.

Grootoorvleermuis is alleen bij het bezoek van 27 augustus waargenomen. Het betrof een enkel foeragerend dier. Een duidelijke binding met het plangebied is niet vastgesteld.

### **Effecten en ontheffing**

Alle vleermuissoorten zijn strikt beschermd onder de Flora- en faunawet. Het verjagen, vangen en doden van individuen van beschermde soorten, alsmede het verstoren of vernielen van vaste verblijfplaatsen (inclusief de functionele leefomgeving) is verboden vanuit de Flora- en faunawet. De functionaliteit van verblijfplaatsen van vleermuizen dient te allen tijde gegarandeerd te blijven.

#### *Gewone dwergvleermuis*

Bij het onderzoek is een kleine tijdelijke verblijfplaats van gewone dwergvleermuis aangetroffen. Conform de wetgeving mogen er met de ontwikkeling geen effecten zijn op de functionaliteit van vaste rust- of verblijfplaatsen. Van aantasting van de functionaliteit van een voortplantingsplaats of een vaste rust- of verblijfplaats is sprake wanneer er binnen de populatie onvoldoende alternatieve plekken zijn voor het behouden van vaste rust- en verblijfplaatsen en van essentieel leefgebied voor de gehele populatie.

Gewone dwergvleermuizen zijn slechts eenmaal uitvliegend waargenomen. Omdat de gewone dwergvleermuizen in de ochtend niet meer invliegend zijn aangetroffen mag aangenomen worden dat de dieren meerdere verblijfplaatsen in de omgeving hebben. Er zijn verscheidene, alternatieve (potentieel) geschikte verblijfplaatsen aanwezig in de omliggende wijken (zie bijlage 1). Het totale netwerk van deze verblijfplaatsen is noodzakelijk voor de instandhouding van de vleermuizen en kan als vaste verblijfplaats worden aangemerkt. Met de ontwikkeling zal één van de vele verblijfplaatsen die de dieren hebben in het gebied (tijdelijk) komen te vervallen. Deze afname heeft echter geen effect op de functionaliteit van het vaste netwerk van tijdelijke verblijfplaatsen.

Wel is het noodzakelijk bij de sloop van het gebouw maatregelen te treffen om te voorkomen dat vleermuizen worden gedood. Deze mitigerende maatregelen voorkomen effecten op beschermde vleermuizen. Maatregelen kunnen bijvoorbeeld bestaan uit: het werken buiten de kritieke periode van aanwezige soorten, het aanbieden van tijdelijke verblijfplaatsen tijdens de werkzaamheden, ongeschikt maken van aanwezige verblijfplaatsen. Deze maatregelen moeten verder uitgewerkt worden in een ecologisch werkprotocol. Tevens is het noodzakelijk om permanente verblijfplaatsen te realiseren in de nieuwe bebouwing zodat vleermuizen terug kunnen keren in de bebouwing. Op deze wijze is geen aantasting van de functionaliteit van vaste rust- of verblijfplaatsen van vleermuizen aan de orde en is een ontheffing Flora- en faunawet niet noodzakelijk.

#### *Overige vleermuissoorten*

Daarnaast heeft het plangebied een functie als foerageergebied voor gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en grootoorvleermuis en voor gewone dwergvleermuis als baltslocatie. Er zijn geen duidelijke vliegroutes waargenomen. Met betrekking tot foerageergebied, baltslocatie en vliegroutes van vleermuizen zal de herinrichting, geen effect hebben op de functionaliteit van het gebied. Het gebied blijft tijdens en na de ontwikkeling geschikt voor deze functies.

Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is voor vleermuizen niet noodzakelijk.

### **5.2.2 Overige zoogdieren**

#### **Voorkomen en functie**

Binnen het plangebied kunnen de volgende algemene zoogdieren voorkomen zoals: egel, mol, konijn en algemene (spits) muizensoorten. Strikt beschermde soorten worden op basis van het sterk stedelijke en versteende karakter van het plangebied niet verwacht.

#### **Effecten en ontheffing**

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een tijdelijk en beperkt verlies van leefgebied van de genoemde zoogdieren van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten omdat er voldoende alternatief leefgebied aanwezig blijft en het relatief algemene soorten betreft. Voor deze soorten geldt dan ook een vrijstelling. Een ontheffing Flora- en faunawet is daarom niet noodzakelijk.

## **5.3 Vogels**

Alle vogels zijn als soort op een gelijke wijze beschermd in de Flora- en faunawet. Beleidsmatig heeft het Ministerie van Economische Zaken een onderverdeling gemaakt, gericht op de mate van verantwoording en afstemming van werkzaamheden versus het behoud van vaste rust- en verblijfplaatsen. Dit betreft:

- Vogels met jaarrond beschermde nesten
- Overige broedvogels

Bij zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden kunnen nesten van overige vogels soms ook jaarrond beschermd zijn. Dit is met name aan de orde bij grote ontwikkelingen of zeer bijzondere locaties. In de regel is dit niet aan de orde en zijn de nesten van de vogels alleen beschermd als ze in gebruik zijn.

#### **Voorkomen en functie**

##### *Broedvogels*

De aangetroffen vogels binnen en direct rondom het plangebied vallen onder de algemene broedvogels van bossen, struwelen en parken. Onder andere de volgende vogelsoorten kunnen gebruik maken van het plangebied; ekster, houtduif, koolmees, merel, pimpelmees, roodborst en winterkoning. Binnen het plangebied zijn verschillende nesten aangetroffen van algemeen voorkomende broedvogels.

##### *Vogels met jaarrond beschermde nesten*

Zeldzame en kritische vogelsoorten, evenals verblijfplaatsen van vogelsoorten die jaarrond van vaste rust- en verblijfplaatsen gebruik maken, zijn niet aangetroffen binnen het plangebied en/of worden op basis van de aanwezige terreintypen ook niet verwacht.

In de omgeving van het plangebied komen wel huismussen voor. Nestlocaties van deze soort met jaarrond beschermde nesten zijn echter niet in het plangebied waargenomen.

### **Effecten en ontheffing**

#### *Broedvogels*

Alle vogelsoorten in Nederland zijn strikt beschermd onder de Flora- en faunawet. Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die nesten beschadigen of verstoren. Verstoring kan in veel situaties worden voorkomen door verstorende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. De periode van 15 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen. Werkzaamheden binnen het broedseizoen zijn mogelijk indien is vastgesteld dat er met deze werkzaamheden geen nesten van broedvogels worden verstoord. Voor de Flora- en faunawet zijn echter alle bewoonde vogelnesten beschermd, ongeacht het tijdstip van het jaar. Het genoemde termijn moet daarom niet al te strikt worden toegepast.

## **5.4 Amfibieën**

### **Voorkomen en functie**

Een aantal licht beschermde soorten, zoals bruine kikker, bastaardkikker, gewone pad en kleine watersalamander, kunnen het plangebied gebruiken als landbiotoop. Gezien het sterk versteende karakter van het plangebied is het echter niet erg geschikt als landbiotoop. In het plangebied zelf zijn geen waterelementen aanwezig. Strikt beschermde amfibieënsoorten worden niet verwacht in het plangebied vanwege het ongeschikte habitat voor deze soorten.

### **Effecten en ontheffing**

Effecten op licht beschermde amfibieën worden niet of nauwelijks verwacht. Door de afname van verhard oppervlak en toename van groenelementen wordt het gebied waarschijnlijk geschikter als landbiotoop voor amfibieën. Tijdens de ontwikkeling zijn negatieve effecten niet volledig uit te sluiten. Voor deze licht beschermde soorten geldt echter een vrijstelling van de Flora- en faunawet. Een ontheffing Flora- en faunawet is daarom niet noodzakelijk. Aanvullende maatregelen in het kader van de zorgplicht worden eveneens niet noodzakelijk geacht.

## **5.5 Vissen, reptielen en ongewervelden**

### **Voorkomen en functie**

Beschermde soorten vissen, reptielen en ongewervelden (dagvlinders, libellen, kevers, Europese rivierkreeft en platte schijfhoren) worden op grond van verspreidingsgegevens en habitatvoorkeuren niet verwacht.

### **Effecten en ontheffing**

Er worden geen effecten op beschermde soorten vissen, reptielen en ongewervelden verwacht. Een ontheffing Flora- en faunawet is niet aan de orde.

# 6

## CONCLUSIE EN VERVOLG

Op basis van deze quickscan wordt geen toetsing van de effecten van de ontwikkeling op beschermde natuurgebieden (Natura 2000-gebied en/of Ecologische Hoofdstructuur) noodzakelijk geacht. Beschermde (Flora- en faunawet) soorten worden wel verwacht.

Op basis van deze quickscan wordt geconstateerd dat het onderzoeksgebied een potentiële habitat biedt voor een aantal (algemene) beschermde soorten. Hoewel er geen gerichte veldinventarisatie heeft plaatsgevonden, is op basis van de beschikbare literatuurgegevens en het veldonderzoek vastgesteld dat het terrein (mogelijk) van belang is voor enkele licht beschermde soorten (tabel 1-soorten) en voor strikter beschermde broedvogels en vleermuizen. In tabel 1 is een samenvatting gegeven van deze resultaten.

### 6.1 Licht beschermde soorten

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van enkele soorten van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten omdat er voldoende leefgebied aanwezig blijft en het relatief algemene soorten betreft. Voor deze soorten geldt dan ook een vrijstelling. Een ontheffing Flora- en faunawet is daarom niet noodzakelijk.

### 6.2 Rekening houden met vogels

Voor alle beschermde, inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Flora- en faunawet een verbod op handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. Ook handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren zijn niet toegestaan. In de praktijk betekent dit dat versturende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen<sup>1</sup> uitgevoerd mogen worden. Werkzaamheden binnen het broedseizoen zijn mogelijk indien is vastgesteld dat er met de werkzaamheden geen nesten van broedvogels worden verstoord.

### 6.3 Maatregelen nemen voor vleermuizen

Bij het onderzoek is een kleine tijdelijke verblijfplaats van gewone dwergvleermuis aangetroffen. Er zijn verscheidene, alternatieve (potentieel) geschikte verblijfplaatsen

<sup>1</sup> In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 15 maart tot 15 juli.

aanwezig in de omliggende wijken (Bijlage 1). Het totale netwerk van deze verblijfplaatsen is noodzakelijk voor de instandhouding van de vleermuizen en kan als vaste verblijfplaats worden aangemerkt. Met de ontwikkeling zal één van de vele verblijfplaatsen die de dieren hebben in het gebied (tijdelijk) komen te vervallen. Deze afname heeft echter geen effect op de functionaliteit van het vaste netwerk van tijdelijke verblijfplaatsen. Wel is het noodzakelijk bij de sloop van het gebouw maatregelen te treffen om te voorkomen dat vleermuizen worden gedood. Deze maatregelen moeten verder uitgewerkt worden in een ecologisch werkprotocol. Tevens is het noodzakelijk om permanente verblijfplaatsen te realiseren in de nieuwe bebouwing zodat vleermuizen terug kunnen keren in de bebouwing. Op deze wijze is geen aantasting van de functionaliteit van vaste rust- of verblijfplaatsen van vleermuizen aan de orde en is een ontheffing Flora- en faunawet niet noodzakelijk.

Met betrekking tot foerageergebied, baltslocatie en vliegroutes van vleermuizen zal de herinrichting, geen effect hebben op de functionaliteit van het gebied als zodanig. Het gebied blijft tijdens en na de ontwikkeling geschikt voor deze functies.

Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is voor vleermuizen niet noodzakelijk.

## 6.4 Zorgplicht

In het kader van de zorgplicht zijn de volgende maatregelen noodzakelijk:

- Tijdens de uitvoering dient men bijvoorbeeld alert te zijn op aanwezigheid van fauna en deze, indien noodzakelijk, te verplaatsen.
- Bij onvoorziene situaties dient daarnaast contact opgenomen te worden met een ter zake kundige.

## 6.5 Geldigheid onderzoek

Dit onderzoek is uitgevoerd conform de landelijk geldende richtlijnen. Het bevoegd gezag (ministerie van Economische Zaken in deze) hanteert de volgende definitie voor de geldigheid van onderzoeken naar strikt beschermde soorten (tabel 3 soorten en vogels):

*“Onderzoeksgegevens mogen maximaal 3 jaar oud zijn in gebieden waar weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen zijn opgetreden in de afgelopen drie jaar. In gebieden waar dit niet voor geldt, moeten de gegevens recenter zijn.”*

Voor onderzoeken waar alleen soorten van tabel 1 en/of 2 van de Flora- en faunawet aan de orde zijn, mag worden volstaan met een geldigheid van 5 jaar. Waarbij ook geldt dat er in die periode weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen optreden.

Dit rapport gaat in op de effecten van de ontwikkeling zoals beschreven in hoofdstuk 2.2. Wijzigingen of aanpassingen in de ontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten leiden.

Tabel 1 Resultaten (mogelijk) aanwezige beschermde flora en fauna in het plangebied.

| Tabel | Soort(groep)                                     | Gebruik gebied                           | Effect ruimtelijke ontwikkelingen                                                  | Ontheffing | Vervolg<br>Nader onderzoek / mitigerende en/of compenserende<br>maatregelen                                                |
|-------|--------------------------------------------------|------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------|------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1     | <b>Algemene<br/>grondgebonden<br/>zoogdieren</b> | Leefgebied                               | Tijdelijke aantasting leefgebied,<br>doden, op termijn weer geschikt<br>leefgebied | Nee        | Zorgplicht                                                                                                                 |
| 1     | <b>Algemene amfibieën</b>                        | Leefgebied en<br>voortplantingsbiotoop   | Tijdelijke aantasting leefgebied,<br>doden, op termijn weer geschikt<br>leefgebied | Nee        | Zorgplicht                                                                                                                 |
| 3     | <b>Gewone<br/>dwergvleermuis</b>                 | Tijdelijke kleine<br>zomerverblijfplaats | Geen, mits mitigerende<br>maatregelen genomen worden                               | Nee, mits  | Opstellen ecologisch werkprotocol met mitigerende<br>maatregelen en realiseren permanente verblijfplaatsen in<br>nieuwbouw |
| V     | <b>Vogels</b>                                    | Broedlocatie                             | Mogelijke verstoring                                                               | Nee, mits  | Werkzaamheden buiten broedseizoen uitvoeren                                                                                |

# LITERATUURLIJST

- Bergmans, W. en A. Zuiderwijk (1986). *Atlas van de Nederlandse Amfibieën en Reptielen en hun Bedreiging*. Utrecht: KNNV.
- Creemers R.C.M. & van Delft J.J.C.W. (2009). *De amfibieën en reptielen van Nederland, - Nederlandse fauna 9*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- Douma, M., C.M.P. Zoon en A.D. Bode (2011). *De zoogdieren van Overijssel, leefwijze en verspreiding in de periode 1970 t/m 2010*. Uitgeverij Profiel, Bedum.
- Nie H.W. de (1996). *Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen*. Media Publishing, Doetinchem.
- Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen (1992). *Atlas van de Nederlandse zoogdieren*. Utrecht: KNNV.
- Dienst Regelingen (2009). *Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijk ingrepen*.
- Kadaster (2011). *Topografische Kaart Nederland - 1:25.000*. Emmen, Kadaster.
- Koninklijke Vermande (1999-2009). *Planten en dieren, Flora- en faunawet, band 1, 2, 3, 4 en 5*. SDU Uitgeverij, Den Haag
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (2004). *501 Algemene Maatregel van Bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen*. Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden.
- Landschapsbeheer Flevoland (2011). *Vleermuisvriendelijk bouwen. Een handreiking voor huiseigenaar, architect en beleidsmedewerker*. Een samenwerking tussen Landschapsbeheer Flevoland, Zoogdierverseniging en Tauw bv. Landschapsbeheer Flevoland, Lelystad.
- Limpens, H. , K. Mostert en W. Bongers (1997). *Atlas van de Nederlandse Vleermuizen*. Utrecht: KNNV Uitgeverij.
- Limpens, H., P. Twisk & G. Veenbaas (2004). *Met vleermuizen overweg. Brochure over vleermuizen en de wijze waarop bij planning, aanleg, reconstructie en beheer van wegen praktische invullingen kan worden gegeven aan de wettelijke zorgplicht voor vleermuizen*. Dienst Weg- en Waterbouwkunde, Delft / Zoogdierverseniging, Arnhem.

Natura 2000: - [www.synbiosys.alterra.nl/natura2000](http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000)

Soortinformatie: - [www.zoogdierverseniging.nl](http://www.zoogdierverseniging.nl)

- [www.ravon.nl](http://www.ravon.nl)

- [www.libellennet.nl](http://www.libellennet.nl)

Waarnemingen: - [www.waarneming.nl](http://www.waarneming.nl)

- [www.telmeel.nl](http://www.telmeel.nl)

- [ndff-ecogrid.nl](http://ndff-ecogrid.nl)

## BIJLAGE 1 - WAARNEMINGEN VLEERMUIZENONDERZOEK



### **Avondbezoek vleermuizen 15-5-2013**

Gewone dwergvleermuis 8 foeragerend.

Ruige dwergvleermuis 1 foeragerend.

Laatvlieger 3 foeragerend.

Rosse vleermuis 3 foeragerend/overvliegend

Geen overduidelijke vliegroutes gevonden en geen uitvliegers waargenomen.



#### **Avondbezoek vleermuizen 04-6-2013**

Gewone dwergvleermuis 5 foeragerend.

Gewone dwergvleermuis 3 uitvliegers.

Rosse vleermuis 4 foeragerend/overvliegend.

Geen overduidelijke vliegroutes gevonden.

#### **Ochtendbezoek 5-6-2013**

Gewone dwergvleermuis 6 foeragerend; geen zwermgedrag waargenomen.



#### **Avondbezoek vleermuizen 27-8-2013**

Gewone dwergvleermuis 5 foeragerend.

Gewone dwergvleermuis 1 baltsende mannetje.

Ruige dwergvleermuis 3 foeragerend.

Laatvlieger 2 foeragerend.

Rosse vleermuis 4 foeragerend/overvliegend.

Grootoorvleermuis 1 foeragerend.

Geen zwermgedrag waargenomen en geen paarverblijfplaatsen gevonden



#### **Avondbezoek vleermuizen 21-9-2013**

Gewone dwergvleermuis 3 foeragerend.

Gewone dwergvleermuis 2 baltsende mannetjes.

Uitvliegers zijn niet waargenomen en ook geen aanwijzingen gevonden die duiden op een paarverblijfplaats.

Rosse vleermuis 1 foeragerend/overvliegend.

Geen zwermgedrag waargenomen en geen paarverblijfplaatsen gevonden.

(Potentiële) verblijfplaatsen voor gewone dwergvleermuis in de omgeving van het plangebied.

